

Obsah

ÚVODEM	9
1 CO JE TO VIDEOSTUDIE	13
1.1 Role a místo videostudií v pedagogickém výzkumu	13
1.1.1 Výzkumy pedagogické komunikace a interakce	15
1.1.2 Výzkumy efektivnosti a kvality výuky	18
1.1.3 Výzkumy realizovaného kurikula	20
1.2 Videostudie na pomezí výzkumných oblastí	23
2 PŘEHLED O VIDEOSTUDIÍCH (1995–2005)	25
2.1 Videostudie realizované v letech 1995–2005	25
2.1.1 Videostudie výuky matematiky TIMSS 1995	26
2.1.2 Videostudie výuky matematiky TIMSS 1999	29
2.1.3 Videostudie výuky přírodovědných předmětů TIMSS 1999	33
2.1.4 Videostudie výuky fyziky IPN	35
2.1.5 Švýcarské videostudie výuky matematiky	37
2.1.6 Švýcarské videostudie výuky fyziky	38
2.2 Další vývoj videostudií	39
2.2.1 Videostudie výuky geometrie – práce s chybou	39
2.2.2 Videostudie výuky matematiky a fyziky – učení se řešením úloh	41
2.2.3 Kdy ještě se využívají videostudie?	42
2.3 Pokus o zhodnocení	43
3 JAK SE DĚLÁ VIDEOSTUDIE	45
3.1 Příprava videostudie	46
3.2 Jak se pořizuje videozáznam výuky	47
3.2.1 Pořizování videozáznamu	48
3.2.2 Znalost terénu	52
3.2.3 Doporučení pro práci s kamerou	53
3.2.4 Některé obtížné situace při natáčení	53
3.3 Jak se zpracovává videozáznam výuky	54
3.3.1 Digitalizace videozáznamu	54
3.3.2 Videograph – software pro zpracování videozáznamu výuky	55
3.4 Jak se transkribuje videozáznam výuky	56
3.4.1 Co je to transkripce?	56
3.4.2 Transkripční systém uplatňovaný ve videostudiích	56
3.4.3 Pořizování transkriptu v programu Videograph	57
3.5 Jak se kóduje videozáznam výuky	60
3.5.1 Co je to kódování?	60
3.5.2 Kategoriální systém pro kódování fází a forem výuky	61
3.5.3 Inter-rater-reliabilita	72
3.6 Jak se získaná data vyhodnocují	74

3.6.1	Exportování výzkumných dat	74
3.6.2	Vyhodnocování výzkumných dat	75
3.6.3	Jak se vede dokumentace k videostudii	76
3.6.4	Finalizace videostudie a její výstupy	77
4	POSTUP A VÝSLEDKY CPV VIDEOSTUDIE FYZIKY	79
4.1	Hledání teoretických a metodologických východisek	79
4.2	Cíle a výzkumné otázky	80
4.3	Metodologický postup	81
4.3.1	Zkoumaný soubor	81
4.3.2	Výzkumný design	83
4.4	Výsledky videostudie	85
4.4.1	Do jaké míry jsou zaznamenané hodiny reprezentativní?	85
4.4.2	Jaká je skutečná délka zaznamenaných hodin?	87
4.4.3	V jakých organizačních formách se výuka odehrává?	87
4.4.4	V jakých organizačních fázích se výuka odehrává?	92
4.4.5	Jaké příležitosti k verbálnímu projevu výuka nabízí?	96
4.4.6	Jak spolu souvisejí výukové fáze, formy a příležitosti k verbálnímu projevu?	99
4.5	Shrnující závěry a diskuse	102
5	METODOLOGICKÉ OTAZNÍKY VIDEOSTUDIÍ	105
5.1	Přednosti výzkumu založeného na analýze videozáznamu	106
5.2	Problémy výzkumu založeného na analýze videozáznamu	109
5.3	Kdy je vhodné videostudii realizovat?	111
5.3.1	Videostudie jako výzva pro výzkum vyučování a učení	112
5.3.2	Videostudie jako výzva pro mezinárodně srovnávací výzkum	112
6	VIDEOZÁZNAM VÝUKY V UČITELSKÉM VZDĚLÁVÁNÍ	115
6.1	Využívání videozáznamů v učitelském vzdělávání	115
6.2	Reflexivní učení jako východisko pro práci s videozáznamy	117
6.3	Role videozáznamu v učitelském vzdělávání	118
6.4	Metoda videotréninku interakcí	121
6.4.1	Jak postupovat při práci s metodou VTI	121
6.5	Interaktivní učební prostředí založené na videozáznamech	126
	ZÁVĚREM	129
	SUMMARY	131
	LITERATURA	133
	REJSTRÁK JMENNÝ	145
	REJSTRÁK VĚCNÝ	148

SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK	150
PŘÍLOHY	151
Příloha 1: Dopis ředitelům – výzva ke spolupráci na výzkumu	151
Příloha 2: Informační list pro učitele zapojené do CPV videostudie fyziky	152
Příloha 3: Dokumentace k videozáznamu vyučovací hodiny – pro kameramany	153
Příloha 4: Dotazník pro učitele: posuzování typičnosti nahrávaných hodin	154